

*Дзевєріна К.С., провідний фахівець відділу забезпечення діяльності, к.е.н.,
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України, karina.dzeverina@gmail.com*

*Карпенко Ю.В., доцент кафедри менеджменту та логістики, к.е.н., доцент,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 9410020@gmail.com*

*Губа Л.М., доцент кафедри менеджменту та логістики, к.т.н., доцент,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», lyudmika@gmail.com*

РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПОВОЄННОЇ МОДЕЛІ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах «зелена» економіка для України є не лише екологічним, а й економічним пріоритетом, який може забезпечити підвищення рівня конкурентоспроможності країни, її енергетичну незалежність і сприяти повоєнному відновленню на засадах сталого розвитку. «Зелена» економіка ґрунтується на принципах підвищення енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії, мінімізації відходів, розвитку екологічно безпечних технологій і забезпечення легітимності соціально-економічних відносин в суспільстві. Її впровадження сприятиме не лише досягненню екологічної рівноваги, а й дозволить сформувати нові можливості для економічної модернізації, підвищення рівня конкурентоспроможності української економіки, а також диверсифікації ринку праці в повоєнний період.

Визначальними завданнями концепції сталого розвитку України має стати формування системи критеріїв, що забезпечують комплексний баланс між економічними, екологічними та соціальними пріоритетами. У цьому контексті ключовими параметрами мають виступати: екологічна безпечність як основа збереження природного середовища та відновлення природних ресурсів; економічна ефективність як інструмент раціонального використання наявного потенціалу, підвищення продуктивності та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності; а також соціальна справедливості як необхідна умова забезпечення рівного доступу до ресурсів, можливостей та результатів суспільного розвитку [1]. Саме гармонійне поєднання цих трьох складових формує стратегічну основу сталого розвитку держави, що орієнтується на досягнення довгострокової екологічної стабільності, економічної динаміки та соціальної збалансованості. Між тим, для повоєнного відновлення, треба враховувати і глобальні виклики – зміну клімату, виснаження природних ресурсів, енергетичну нестабільність та загострення соціально-економічних дисбалансів країни. Відповідно до аналітичних оцінок Національного інституту стратегічних досліджень України, для відновлення довоєнних показників реального ВВП необхідний період щонайменше 6–7 років стабільного економічного зростання із середньорічними темпами не нижче 5 %. При цьому, мова йде радше про забезпечення мінімальної життєздатності національної економіки, ніж про її динамічний розвиток. Реалізація ж завдань стратегічного порядку — від модернізації виробничого потенціалу та підвищення інноваційної спроможності до розбудови конкурентоспроможної соціально-економічної системи — потребує значно масштабніших інвестиційних впливів, активізації міжнародного партнерства, ефективної державної політики у сфері відновлення та розвитку, а також довгострокових структурних та інституційних перетворень [2].

У сферах, не дотичних до питань оборони, передусім фінансуватимуться проекти відбудови критичної інфраструктури та програми компенсації втрат для населення. Такі можливості в значній мірі, визначатимуться динамікою зовнішньої фінансової підтримки України, зважаючи на те, що власні податкові надходження спрямовуватимуться на зміцнення оборонно-промислового потенціалу.

Міжнародна спільнота здійснює активну інституційну та фінансову підтримку економіки України, що проявляється у розширенні механізмів інвестування та реалізації стратегічних програм відновлення. Особливе місце у цих процесах посідає сприяння розвитку «зеленої» економіки, яка розглядається як пріоритетний стратегічний напрям інтеграції у глобальній тенденції сталого розвитку.

Зокрема, міжнародна фінансова підтримка діє щодо відбудови енергетичної інфраструктури, в тому числі [3]:

- Європейський Союз підписав у 2024 році перші гарантійні угоди на суму 1,4 млрд. євро в рамках інвестиційного компонента програми «Ukraine Facility», що допоможе прискорити відновлення України, в основному на ремонт, реконструкцію та розвиток енергетичної інфраструктури;

- програми «Краще майбутнє» і «Стійкість, реконструкція та відродження України» спрямовані на прискорення та розширення інвестицій у відновлювану енергетику, включаючи будівництво нових проектів вітрової енергетики, систем накопичення енергії, акумуляторів, транспорт, цифровий сектор та реальний сектор (Європейський Союз надає гарантії на 350 млн. євро);

- програма «Hi-Bar» сприяє усуненню бар'єрів з метою мобілізації фінансування, необхідного для прискорення переходу енергетичного сектора до чистого нуля (net-zero), що передбачає максимально можливе скорочення викидів парникових газів, при цьому будь-які викиди, що залишилися, поглинатимуться з атмосфери іншими способами, такими як океани, ліси, ґрунти або штучні поглиначі (ЄС надає гарантії на 150 млн. євро та технічну допомогу на 7,5 млн. євро);

- «Муніципальна, інфраструктурна та промислова програма стійкості» спрямована на задоволення потреб у надзвичайній підтримці та майбутніх зусиллях з реконструкції в різних секторах, зокрема в промисловості,

енергетиці, муніципальній інфраструктурі (ЄС надає гарантії на 150 млн. євро, інвестиційні гранти на 25 млн. євро і технічну допомогу на 7,5 млн. євро);

- «Програма реконструкції та відновлення інфраструктури передачі електроенергії» запроваджується з метою посилення стійкості передачі електроенергії шляхом інвестування в постійний ремонт і реконструкцію пошкодженої або зруйнованої енергетичної інфраструктури, а також відновлення доступу до електропостачання критичної інфраструктури (ЄС надає інвестиційні гранти у розмірі 100 млн. євро);

- **сприяння зеленому кредитуванню через фонд «Green for Growth»**, що передбачає розширення доступу до фінансових ресурсів для підприємств із середньою капіталізацією, малих і середніх підприємств, а також суб'єктів зеленої та циклічної економіки, при цьому особливий акцент робиться на проєктах у сферах енергоефективності та екологічної трансформації (ЄС надає капітал у розмірі 45 млн. євро, інвестиційні гранти на 7 млн. євро і технічну допомогу на 3 млн. євро) та ін.

Механізми зеленого кредитування є важливим інструментом стимулювання сталого економічного розвитку, що реалізуються, зокрема, програмою розвитку ООН (UNDP) в Україні, яка об'єднує зусилля для ремонту та відновлення критично важливої енергетичної інфраструктури в межах багаторічного та мультидонорського проєкту «Програма зеленого відновлення енергетики України». Особливе місце посідають дослідження та апробація моделей альтернативних джерел енергії на регіональному та місцевому рівнях, що сприяє формуванню основи для довгострокової екологічної трансформації енергетичного сектору. Водночас програмою визначається пріоритет підвищення енергоефективності як одного із ключових чинників зменшення енергоспоживання, оптимізації витрат та зниження навантаження на енергетичну систему. [4]. Фінансування проєкту, що забезпечується урядами Бельгії, Данії, Ісландії, Німеччини, Норвегії, Республіки Корея, Швеції та Японії, свідчить про високий рівень міжнародної консолідації зусиль на підтримку технологічної модернізації енергетичної інфраструктури України.

Імплементація «зелених» технологій має стратегічне значення для сталого розвитку і посилення гео економічної позиції України. Передусім, вона сприяє зменшенню залежності від імпортих енергоносіїв та сировини, а також мінімізує ризики, пов'язані з глобальними ціновими коливаннями. Впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій забезпечить підвищення продуктивності та оптимізацію виробничих процесів, поряд з цим формуючи основу для зростання конкурентоспроможності на ринках. Використання «чистих» технологій відкриває додаткові можливості для виходу на міжнародні ринки збуту, крім того, сприятиме притоку прямих іноземних інвестицій і приватного капіталу, що в свою чергу підсилить інноваційний потенціал економіки. Разом із цим відбувається екологічна модернізація, спрямована на збереження природних ресурсів та поліпшення стану довкілля. В результаті, всі вищезазначені чинники сприятимуть формуванню позитивного міжнародного іміджу України як держави, що інтегрується у глобальні тенденції сталого та «зеленого» розвитку.

Список використаних джерел:

1. «Зелена» економіка: від глобальної концепції до реалій місцевого розвитку : монографія / Н.В. Стукало та ін. Дніпро : ДНУ ім. О. Гончара, 2018. 352 с.
2. Національний інститут стратегічних досліджень. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_ekonombezpeka_2024_220524.pdf
3. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=572fca0e-30db-42db-bf1f-ce788ebdc71c&title=GarantiiniUgodiNa1-4-MlrdUkraineFacility>
4. Програма зеленого відновлення енергетики в Україні: URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/prohrama-zelenoho-vidnovlennya-enerhetyky-ukrayiny>